

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอยู่ร่วมกันด้วยความสุขเป็นยอดปรารถนาของทุกสังคม ความสุขนั้นหมายถึงการไม่มีความขัดแย้งกัน การทำลายล้างกัน เอารัดเอาเปรียบกัน มีแต่ความสงบหรือสันติภาพ แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันสภาพสังคมยังมีความขัดแย้ง และมีความไม่สงบสุข มีความยากจน มีการสะสมความร่ำรวย ไม่ตระหนักถึงคุณค่าของบุคคล มีสงครามและการสะสมอาวุธ ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ สังคมการเมืองและวัฒนธรรม และเกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล สังคม และนานาชาติ โดยเฉพาะปรากฏการณ์ของสังคมโลกปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งและความไม่สงบสุขอยู่ทั่วไป ในสังคมระดับชาติการแข่งขันด้านอาวุธระหว่างอภิมหาอำนาจกำลังทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ในกลุ่มประเทศที่ไม่ใช่อภิมหาอำนาจก็เป็นปฏิปักษ์ มีความขัดแย้งก่อให้เกิดสงครามระหว่างกัน บางประเทศก็มีการต่อสู้ระหว่างชนในชาติ ไม่ว่าจะเป็นประเทศในแอฟริกา ลาตินอเมริกา หรือในทวีปเอเชีย จะเห็นได้ว่า โลกปัจจุบันได้ถูกครอบงำในเรื่องของดุลอำนาจ มีการสร้างอาวุธที่ร้ายแรงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นที่หวาดวิตกของชาวโลกโดยทั่วไป จึงได้มีการรณรงค์เพื่อเรียกร้องสันติภาพ ต้องการให้มีภาวะที่ปลอดจากความรุนแรง ทั้งความรุนแรงส่วนบุคคลและความรุนแรงเชิงโครงสร้างของสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์อย่างมหันต์ โดยเฉพาะความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่รุดหน้าอย่างมาก มีการสะสมอาวุธที่ร้ายแรงในหลายประเทศ ที่มีอำนาจการทำลายชีวิตมนุษย์ได้นับล้าน ๆ คน ที่เรียกว่า "อาวุธนิวเคลียร์" นั้นเอง จากเหตุการณ์ในอดีตเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เมืองฮิโรชิมา ประเทศญี่ปุ่น เมื่อเช้าวันที่ 6 สิงหาคม 2488 มีคนตายเป็นจำนวนมากมายถึง 240,000 คน (น้ำทิพย์ อักษรกุล 2526:42) ด้วยระเบิดปรมาณูเพียงลูกเดียว และอีก 2 วันต่อมาถูกล้มด้วยระเบิดปรมาณูอีก 1 ลูก ที่เมืองนางาซากิ และในกาลต่อมาก็มีผู้คนล้มตายอีกเป็นจำนวนมากด้วยผลของสารกัมมันตภาพรังสีที่แผ่กระจายอยู่โดยทั่วไป ทำให้เกิดเป็นโรคร้ายที่เรียกว่า "มะเร็งในเม็ดเลือด" จากเหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้เป็นที่น่าคิดว่าถ้านำมาเปรียบเทียบกับปัจจุบันแล้ว ลูกระเบิดปรมาณูที่ลงฮิโรชิมาและ

นางาซากินั้น เป็นเพียงส่วนเล็กน้อยมาก เพราะอาวุธนิวเคลียร์ที่มีอยู่ในสมัยนี้มีความรุนแรงและมีอำนาจในการทำลายล้างมากกว่านับเป็นล้านเท่า (โคทม อาริยา 2529:38) ในการทดลองระเบิดปรมาณูครั้งแรกที่ทะเลทรายอับมากอร์โด อิลิคอร์ ราบี (นักทฤษฎี อักษรกุล 2526:38) เป็นบุคคลหนึ่งที่อยู่ในที่นั้น หลังจากการทดลองได้เสร็จสิ้นลง ทุกคนพากันชื่นชมในชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของความสามารถของมนุษย์ แต่เขาเกิดความกลัวขึ้นมาอย่างจับใจ กลัวที่ธรรมชาติทำให้เราสามารถสร้างวัตถุแบบนี้ขึ้นมาได้ และวัตถุที่เราถือไว้ในอ้อมมือมีแรงระเบิดเกินกว่าจะจินตนาการได้ เขารู้สึกเหมือนเกิดอำนาจปีศาจใหม่ขึ้นมาในโลกนี้ และชีวิตของเราแต่ละคนจะถูกกระทบกระเทือนจากอำนาจร้ายนี้ซึ่งเป็นสัมฤทธิ์ผลอันยิ่งใหญ่ที่สุดของมนุษย์ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยีได้กำหนดปัจจัยการผลิตและปัจจัยการรบกวน ได้ขยายขีดความสามารถของมนุษย์ทั้งในทางสร้างสรรค์และการทำลาย ถ้าพิจารณาในปัจจุบันและอนาคต เราอาจจะเห็นอำนาจของเทคโนโลยีได้ชัดเจนขึ้น การผลิตในปัจจุบันมีองค์ประกอบทางเทคโนโลยีอยู่มาก และนอกจากนี้เทคโนโลยียังมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะได้นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่วิธีการสื่อสาร การคมนาคม และการสาธารณสุข เป็นต้น ในการทำลายล้างนั้นเทคโนโลยีได้ช่วยให้มนุษย์สามารถสร้างอาวุธนาาซนิก และยังช่วยให้มนุษย์สร้างต่อไปได้อีกมากมายเท่าที่จะจินตนาการได้ อาวุธที่มีผลร้ายแรง คืออาวุธทางเคมี อาวุธทางชีววิทยา และอาวุธที่มีอำนาจการทำลายล้างมหาศาลคืออาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งในปัจจุบันประเทศอภิมหาอำนาจทั้งสอง คือ สหรัฐอเมริกาและประเทศสหภาพโซเวียต มีหัวรบนิวเคลียร์รวมกันประมาณ 50,000 ลูก ซึ่งมีอำนาจการทำลายเท่ากับระเบิด ที.เอ็น.ที. 13,000 เมกกะตัน หรือเท่ากับ 1 ล้านเท่าของระเบิดที่ลงที่เมืองฮิโรชิมา ประเทศญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 (โคทม อาริยา 2529:38)

ปัจจุบันเทคโนโลยีทางทหารรุกหน้าไปอย่างรวดเร็ว แม้ว่าจะอยู่ในระยะที่พูดถึงการประนีประนอมเพื่อการลดอาวุธก็ตาม แต่การสร้างอาวุธที่ร้ายแรงในระดับทวีปก็ยังคงดำเนินต่อไป ดังนั้นการผลิตอาวุธเช่นนี้ เป็นการสนับสนุนตนเองให้เตรียมพร้อมที่จะทำสงคราม สิ่งที่น่าคิดก็คือ เราได้อะไรบ้างจากผลของสงคราม เทคโนโลยีที่เจริญขึ้นได้สร้างสรรค์ความเจริญให้กับมนุษย์หรือไม่ นักจิตวิทยาและนักปรัชญาหลายคนให้ความเห็นว่า มนุษย์ไม่ได้เป็นสัตว์โลกที่รักความสงบเลย มีความเห็นแก่ตัว ยึดเอาชีวิตและผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญเหนือสิ่งใด นอกจากนั้นยังมีนิสัยก้าวร้าวเห็นแก่ตัว ชอบรุกรานผู้อื่น และชอบใช้วิธีการรุนแรงต่าง ๆ เพื่อเอาตัวรอด ดังนั้นการทะเลาะเบาะแว้ง การแข่งขัน แย่งชิงปัจจัยต่าง ๆ และการสู้รบกัน จึงเป็นเรื่องธรรมดา

ของมนุษย์ ผู้ที่แข็งแกร่งกว่า ฉลาดกว่า ก็จะเป็นฝ่ายชนะ แต่สิทธิการมีชีวิตอยู่ไม่ควรผูกขาดสำหรับผู้ที่ฉลาดและแข็งแกร่งเท่านั้น ถ้ามนุษย์คิดเช่นนั้นก็จะเป็นต้นเหตุของสงคราม ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน ถ้าปล่อยให้สงครามเกิดขึ้นและลุกลามเป็นสงครามโลกครั้งที่ 3 แล้ว จะเป็นสงครามที่ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์โลก เพราะจะกลายเป็นสงครามนิวเคลียร์ที่ร้ายแรงกว่าสงครามโลกครั้งที่ 2 นับล้านเท่า ผู้คนจะล้มตายนับพันล้านคน แผ่นดินจะทรุดจมหายไปใต้ทะเลด้วยอำนาจการทำลายของระเบิดนิวเคลียร์ ชีวิต ทรัพย์สิน ความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรม อารยธรรมของโลกจะถูกทำลายจนหมดสิ้น โลกจะกลับเข้าสู่ยุคมีอีกครึ่งหนึ่ง (วินัย โอรัตนสถาพร 2527: 68) ฉะนั้นภาระอันยิ่งใหญ่และเร่งด่วนของประชาชนชาวโลกผู้ใฝ่หาสันติ ซึ่งได้รับทเรียนจากโศกนาฏกรรมของสงครามและความรุนแรงในอดีต คือการรณรงค์เรียกร้องสันติภาพให้เกิดขึ้นในโลก หาทางยับยั้งสงคราม เพื่อความสงบสุขของพลโลกด้วยการรวมตัวกันก่อตั้งเป็นกลุ่ม ชุมนุม และองค์การต่าง ๆ ขบวนการเรียกร้องเพื่อสันติภาพได้รับการชานรับจากประชาชนผู้ใฝ่หาสันติจากทุกมุมโลก ทั้งในประเทศเสรีนิยมและประเทศสังคมนิยม (สถิติธรรม เพ็ญสุข 2528: 30-34) เป็นขบวนการต่อต้านอัสระที่เรียกร้องสันติภาพ เสนอให้รัฐบาลของตนประกาศประเทศเป็นเขตปลอดนิวเคลียร์ (Nuclear-Free Zone) และขอให้รัฐบาลดำเนินนโยบายไม่ผูกพันฝ่ายใดอย่างแท้จริง (Non-aligned Foreign Policy) เช่น ในยุโรปมีองค์กรอาสาสมัคร ซี.เอ็น.ดี. (C.N.D.) ในประเทศอังกฤษ มีกลุ่ม อี.เอ็น.ดี. และมีกลุ่มสตรีเพื่อสันติภาพที่เรียกว่า The Women for World Disarmament ในประเทศอิสราเอลมีขบวนการกลุ่มหนุ่มสาว (Peace Now) ในประเทศสหภาพโซเวียตมีการก่อตั้งกลุ่มสันติภาพมอสโคว (Group for Peace in Moscow) ในประเทศเชโกสโลวาเกีย มีขบวนการเยาวชนหนุ่มสาว ได้ชุมนุมประท้วงต่อต้านการสะสมอาวุธนิวเคลียร์ของสหภาพโซเวียต ในประเทศฮังการี มีขบวนการต่อสู้เพื่อสันติภาพและในประเทศญี่ปุ่น มีองค์การต่อต้านนิวเคลียร์ เจ.เอ็น.แอล.ซี. (JNLC-Japanese National Liaison Committee for Nuclear and General Disarmament) เป็นต้น และยังมีขบวนการเรียกร้องสันติภาพในนานาประเทศทั่วโลก

ประเทศไทยในฐานะสมาชิกประเทศหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์หลักในการรักษาสันติภาพของโลก ซึ่งได้กำหนดให้ปี พ.ศ.2529 เป็นปีสันติภาพสากล (International Year of Peace) (สำนักงานแถลงข่าวสหประชาชาติ :2529) จุดประสงค์ก็เพื่อจะชักชวนประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติทั่วโลกได้หันมาให้ความสนใจในสถานการณ์

ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่ยังมีความตึงเครียดและยังมีการใช้ความรุนแรงต่อกัน ซึ่งประเทศสมาชิกควรจะร่วมกันหาแนวทางที่จะสร้างสันติภาพ ความจริงนั้นความพยายามที่จะก่อให้เกิดสันติภาพ ความพยายามแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของสันติภาพที่มีต่อมนุษยชาติ และการเรียกร้องความร่วมมือของการสร้างสันติภาพในหมู่มนุษย์นั้นเริ่มมีมานานแล้วในหลายรูปแบบ เช่น การใช้วิถีทางกฎหมาย อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ใช้วิถีทางการเมือง เรื่องผลประโยชน์เป็นเครื่องต่อรอง ใช้วิถีการถ่วงดุลแห่งอำนาจ ใช้อำนาจทางกำลังทหารและอาวุธก่อสงครามในการแสวงหาสันติภาพ แต่บทเรียนจากอดีตในสงครามโลกครั้งที่ 1 และสงครามโลกครั้งที่ 2 ชี้ให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นการสร้างดุลแห่งอำนาจ การแข่งขันการผลิตและสะสมอาวุธ หรือการก่อสงคราม ไม่ใช่เครื่องมือที่จะก่อให้เกิดสันติภาพอย่างแท้จริง ดังนั้นในโอกาสครบรอบ 40 ปีขององค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดคปี พ.ศ.2529 เป็นปีสันติภาพสากล เรียกร้องให้ผู้นำของประเทศต่าง ๆ ใ้ร่วมมือกันอย่างเต็มที่ หันหน้าเข้าหากันและช่วยกันสร้างสันติภาพอันถาวรของชาวโลกขึ้นมาอย่างจริงจัง (สำนักงานแถลงข่าวสหประชาชาติ 2529:2) ซึ่งประเทศไทยก็ได้ขานรับนโยบายการรณรงค์เพื่อสันติภาพอย่างเต็มที่

องค์การที่ส่งเสริมสันติภาพในประเทศไทย มีทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน รวมทั้งสถาบันของศาสนาต่าง ๆ รัฐบาลไทยได้สนองนโยบายขององค์การสหประชาชาติในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ โดยการสนับสนุนโครงการและกิจกรรมของยูเนสโก แห่งประเทศไทย และโครงการปีสันติภาพสากล 2529 โครงการที่ส่งเสริมการศึกษาและสันติภาพ ในประเทศไทยมีทั้งโครงการที่ดำเนินมาก่อนปีสันติภาพสากล 2529 เช่น โครงการสนับสนุนส่งเสริมด้านเจตคติ ส่งเสริมจริยธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม และการพัฒนาประเทศโดยมีกลุ่มเป้าหมายคือบุคคลทั่วไปและโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนให้เป็นคนที่มีคุณธรรม รวมทั้งมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย และโครงการเนื่องในปีสันติภาพสากล 2529 ทั้งกิจกรรมของภาครัฐบาลและภาคเอกชน เช่น โครงการเฉลิมฉลองปีสันติภาพสากลแห่งประเทศไทย (ทบวงมหาวิทยาลัย 2529:13) เป็นต้น

สถานการณ์โดยทั่วไปของประเทศไทย เมื่อมองในภาพรวมแล้วจะเห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีภาวะสันติภาพอยู่แล้ว ทำไมจะต้องมีการรณรงค์เพื่อสันติภาพกันอีก แต่ภาวะสันติภาพไม่ใช่การไม่มีสงครามเพียงอย่างเดียวแต่หมายรวมถึง ภาวะความสงบสุขของจิตใจมนุษย์ มนุษย์สามารถสนองตอบความต้องการของตนเองได้ มนุษย์มีอุดมคติ มีมโนธรรม เห็นอกเห็นใจและรักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดังมีคำกล่าวที่ว่า สิ่งที่สำคัญในโลกคือคนและสิ่งที่สำคัญในคนคือใจ ฉะนั้นจิตใจ

ที่มีคุณธรรม มีศีลธรรมประจำใจไม่เห็นแก่ตัว มีความเมตตาและรักเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จึงจะเป็น บ่อเกิดแห่งสันติภาพที่แท้จริง แต่ในสังคมปัจจุบันเรามักจะได้ยินคำกล่าวอยู่เสมอว่า จริยธรรมหรือ ศีลธรรมในสังคมไทยทุกวันนี้เสื่อมลง การเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมของคนในสังคม ซึ่งถูกกำหนด โดยสภาพแวดล้อมใหม่และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ได้มีผลกระทบต่อพฤติกรรม ของมนุษย์ เพราะค่านิยมเป็นพลังที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์ในฐานะเป็นตัว กำหนด เป็นตัวตัดสินใจ เป็นกระบวนการทางความคิดที่จะนำไปสู่ความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ (สุมน อมรวิวัฒน์ 2527:20) ผลที่เกิดขึ้นก็คือ พฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์ในสังคมมิได้เป็นไป ตามแนวทางจริยธรรมที่พึงประสงค์ ค่านิยมของสังคมไทยได้เปลี่ยนไปตามกระแสของการพัฒนา แบบทุนนิยมและสังคมตะวันตก มีการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาสู่สังคมไทย ทำให้สังคมไทย เปลี่ยนไปจากอดีตซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม คนมีชีวิตอยู่กับหมู่บ้านและครอบครัว แวดล้อมด้วยศาสนา และคุณธรรม สมาชิกในสังคมอยู่อย่างสงบร่มเย็น มีความรักกันฉันพี่น้อง มีความจริงใจ ประนี- ประนอม ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ รวมทั้งการเคารพผู้ใหญ่ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์ 2526:101) สภาพ ดังกล่าวนี้อาจได้เปลี่ยนไปสู่สังคมที่เต็มไปด้วยการคืบคลาน สับสน แข่งแย้งแข่งกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งเงิน อำนาจ อิทธิพล และตำแหน่งหน้าที่ การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมลดลงแต่ไปมุ่งประโยชน์ตน มากขึ้น เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจสูงขึ้น และการเพิ่มของประชากรทำให้คนในสังคมต้องแข่งขัน คืบคลานและพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อความอยู่รอด เป็นผลทำให้คนในสังคมปัจจุบันคำนึงถึงความซื่อสัตย์ จริงใจน้อยลง พยายามหาสิ่งที่คุณต้องการให้ได้มากที่สุด แม้จะด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องก็ตาม นอกจาก นั้นยังพยายามเรียกร้องเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ตน โดยลืมการเสียสละ

การหันมานิยมวัตถุมากขึ้น เพราะการยอมรับเอาเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิต ประจำวัน ทำให้มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุยิ่งขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ทางจิตใจไม่สามารถพัฒนา ให้ตามทันกันได้ จึงทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมจรรยา ดังที่เรามักพบเห็น เป็นประจำจากหน้าหนังสือพิมพ์ ที่เสนอข่าวเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ซึ่งใน สังคมไทยมีอัตราการฆ่ากันตายที่สูงมาก อาจเป็นที่สองในโลกรองจากคิวเตมาลา (ประเวศ วะสี 2529:47) คือฆ่ากันตายด้วยอัตรา 25 ต่อแสนคน นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาข่มขืนแล้วฆ่า จี้ปล้นชิง ทรัพย์ การหลอกลวง ปัญหาการก่อความไม่สงบ ปัญหาการขาดระเบียบวินัยในสังคม ซึ่งปัญหา เหล่านี้เป็นปัญหาสังคมที่แสดงถึงความไม่สงบสุขของสังคมไทย ค่านิยมที่นำไปสู่ความขัดแย้งกับหลัก จริยธรรมที่พบเห็นอยู่หลายประการทำให้บุคคลในสังคมเกิดความขัดแย้งในจิตใจ ซึ่งเป็นความขัดแย้งในระดับบุคคล ส่วนหนึ่งเกิดจากเราไม่ได้รับความพอใจในใจจัสตี การไม่ได้รับความรัก ไม่

มีความมั่นคงในความเชื่อหรือศรัทธาที่ตนเองเคยยึดมั่น ความขัดแย้งในด้านความคิด การไม่สามารถปรับตัวเองได้ตลอดจนการขาดตัวอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต เช่น ในสังคมปัจจุบันยกย่องผู้มีอำนาจ มีเงิน แม้จะประพฤติชั่ว โกงกิน ฉ้อราษฎร์บังหลวง แต่ก็มีคนยกย่องนับหน้าถือตามากกว่าบุคคลที่ประพฤติดี มีศีลธรรมแต่ยากไร้ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในจิตใจว่า ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป ซึ่งขัดกับหลักศีลธรรมที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" การขาดแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตเช่นนี้เป็นการก่อให้เกิดปัญหาสังคมและทำให้สังคมขาดความสงบสุข

การลดปัญหาความขัดแย้งในจิตใจของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้ามนุษย์มีความพอใจในตนเอง ถือสันโทษ ไม่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องคลองธรรม มีศีลธรรม ประจําใจ มีความรักให้เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ทำภาวะจิตใจให้เป็นระเบียบกลมกลืน ไม่แตกแยก ก็จะทำให้เกิดสันติในตนเอง ฉะนั้นการขจัดความขัดแย้งในจิตใจมนุษย์จึงเป็นการสร้างสันติภาพในระดับบุคคล (Intrapersonal peace) คือสภาพที่ไม่มี ความขัดแย้งในตัวเอง เป็นผู้มีจิตใจสงบ ประชุมสุข อาชาวำรุง (2529:216) ได้กล่าวถึงการสร้างสันติภาพในระดับบุคคลว่า เป็นสิ่งสำคัญเพราะสันติภาพระดับบุคคลเป็นมูลฐานและรากฐานของสันติภาพในระดับที่สูงขึ้นไป การขจัดความขัดแย้งในตัวเองจึงเป็นการเริ่มต้นการขุดรากของปัญหาความขัดแย้งในระดับอื่น ๆ อีก 8 ระดับ ตามการจัดระดับสันติภาพของสภาหลักสูตร และการสอนของโลก ที่ได้แบ่งออกเป็น 9 ระดับ ดังนี้

1. สันติภาพในระดับบุคคล (Intrapersonal peace) คือ สภาพที่ไม่มี ความขัดแย้งในตัวเอง คือ เป็นผู้ที่มีจิตใจสงบ (peace of mind)
2. สันติภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal peace) คือ สภาพที่ไม่มี ความขัดแย้งในระหว่างบุคคล
3. สันติภาพในหมู่คณะ (Intragroup peace) คือ สภาพที่ไม่มี ความขัดแย้งในหมู่คณะ
4. สันติภาพระหว่างหมู่คณะต่าง ๆ (Intergroup peace) คือ สภาพที่ไม่มี ความขัดแย้งในระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน
5. สันติภาพในเผ่าพันธุ์ (Intraracial peace) คือ สภาพที่ไม่มี ความขัดแย้งภายในแต่ละเผ่าพันธุ์
6. สันติภาพระหว่างเผ่าพันธุ์ (Interracial peace) คือ สภาพที่ไม่มี ความขัดแย้งระหว่างเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ค่อกันและกัน

7. สันติภาพภายในประเทศชาติ (Intranational peace) คือ สภาพที่ไม่มีความขัดแย้งภายในชาติหนึ่ง ๆ

8. สันติภาพระหว่างประเทศชาติ (International peace) คือ สภาพที่ไม่มีความขัดแย้งกันระหว่างประเทศชาติต่าง ๆ

9. สันติภาพของโลก (world peace) คือ สภาพของโลกทั้งโลกเป็นปกติสุข ปราศจากสงคราม ความขัดแย้ง และมีความยุติธรรม

ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพุทธศาสนา จึงมุ่งเน้นในการนำหลักคำสอนทางศาสนาเข้ามาใช้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ กล่อมเกลาจิตใจ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม และแนวคิดของสันติภาพให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลตั้งแต่วัยเด็ก โดยใช้หลักของศาสนาเข้ามาใช้ในการอบรมมโนเพาะลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ โดยการสอดแทรกไว้ในระบบการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยสร้างสรรค์สันติภาพ สามารถสร้างสำนักแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หล่อหลอมเจตคติ สอดแทรกความรู้ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันให้แก่มนุษย์ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับมนุษย์ ดังนั้นจึงควรให้การศึกษาที่มีคุณภาพแก่ประชากรทุกคน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ควรปลูกฝังให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รู้จักการพัฒนาตนเอง พัฒนาจิตใจให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม (สุนน อมรวิวัฒน์ :2529) สถาบันการศึกษาทั้งในระดับอุดมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษา ได้มีการรณรงค์เพื่อสันติภาพ และพยายามนำแนวคิดทางสันติภาพเข้ามาในการเรียนการสอน เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้พิจารณาจัดหลักสูตรสันติศึกษาในคณะครุศาสตร์ (ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ :2528) ในระดับประถมศึกษา มีแนวโน้มที่จะสอดแทรกแนวคิดทางสันติภาพในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เพราะหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ยังไม่มีการบรรจุวิชาสันติศึกษาเข้าไว้ในหลักสูตร (สุนน อมรวิวัฒน์ :2529) แต่ในการเรียนการสอนปัจจุบันนี้ได้เน้นการปลูกฝังเจตคติทางสันติภาพและแนวคิดของสันติภาพเท่าที่ควร

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า น่าที่จะได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหาวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อปลูกฝังแนวคิดและเจตคติทางสันติภาพให้มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพ ซึ่งมีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนปกติ และกิจกรรมนอกเวลาเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพในโรงเรียนประถมศึกษานี้ เป็นเรื่องใหม่ยังไม่มีการจัดรูปแบบเกี่ยวกับ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพทั้งที่เป็นการจัดกิจกรรมในหลักสูตร และกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นและพื้นฐานของการกำหนดแนวคิด และการวางรูปแบบในการจัดกิจกรรมของการศึกษาเพื่อสันติภาพ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดลองจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติทางสันติภาพของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังได้รับการฝึกกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 40 คน
2. แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จะมุ่งเน้นเจตคติทางสันติภาพในระดับบุคคลและสันติภาพระหว่างบุคคล ซึ่งเนื้อหาบูรณาการอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
3. กิจกรรมส่งเสริมสันติภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกิจกรรมในการสร้างสันติภาพในระดับบุคคลและสันติภาพระหว่างบุคคล ตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ สุนทร อมรวิวัฒน์ ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม ดังต่อไปนี้เท่านั้น
 - กิจกรรมการแสดงแบบอย่างที่ดี
 - กิจกรรมการปรับพฤติกรรม
 - กิจกรรมการลดความขัดแย้งในตนเองและระหว่างบุคคล
 - กิจกรรมการสร้างเสริมคุณธรรมหลัก
 - กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

4. การทดลองจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา ครึ่งนี้ใช้เวลาในการทดลอง 3 เดือนหรือ 1 ภาคเรียน โดยสอนสัปดาห์ละ 3-5 ชั่วโมง และจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียน 14 ชั่วโมง รวมระยะเวลาในการทดลอง 40 ชั่วโมง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้วิธีจัดกิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมการแสดงแบบอย่างที่ดี กิจกรรมการปรับพฤติกรรม กิจกรรมการลดความขัดแย้งในตนเองและระหว่างบุคคล กิจกรรมการสร้างเสริมคุณธรรมหลัก และกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ซึ่งถือว่าครอบคลุมในส่วนที่จะก่อให้เกิดสันติภาพในระดับบุคคลและสันติภาพระหว่างบุคคล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผ่านขั้นตอนการสร้างตามขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผ่านการวิเคราะห์และตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์สูง จึงถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพและเชื่อถือได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรมส่งเสริมสันติภาพ หมายถึง กิจกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมให้เกิดสันติภาพในระดับบุคคลและสันติภาพระหว่างบุคคล โดยวิธีการจัดกิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมการแสดงแบบอย่างที่ดี กิจกรรมการปรับพฤติกรรม กิจกรรมการลดความขัดแย้งในตนเองและระหว่างบุคคล กิจกรรมการสร้างเสริมคุณธรรมหลัก และกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

กิจกรรมการแสดงแบบอย่างที่ดี หมายถึง การให้นักเรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดีและปลูกฝังเจตคติให้เกิดความรู้สึกที่ดี อยากรู้อยากทำตามแบบอย่างนั้น

กิจกรรมการปรับพฤติกรรม หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว อันจะก่อให้เกิดความรุนแรงและความขัดแย้ง มาเป็นพฤติกรรมที่ลดความขัดแย้ง ลดความก้าวร้าว มีเหตุมีผล หรือพฤติกรรมเก็บตัว ไม่กล้าแสดงออกออกมาเป็นพฤติกรรมที่กล้าพูดกล้าทำ กล้าแสดงออกในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น

กิจกรรมการลดความขัดแย้งในตนเองและระหว่างบุคคล หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถที่จะใช้วิจารณญาณ สติปัญญาในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในตนเองและระหว่างผู้อื่น ให้ลดน้อยลงได้ด้วยสันติวิธี

กิจกรรมการสร้างเสริมคุณธรรมหลัก หมายถึง การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรมในการดำรงชีวิต ในด้านความมีเมตตากรุณา และการรู้จักใช้ปัญญา ใช้เหตุผล ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นคุณธรรมหลักในการสร้างเสริมสันติภาพให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อน และเป็นผลไปถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลอื่นในสังคมด้วย ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนในระบบประชาธิปไตย และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข

สันติภาพ หมายถึง ความสงบของจิตใจ ความมีคุณธรรม ความมีสันติสุขในตนเอง การลดความขัดแย้งและแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ในการวิจัยครั้งนี้ จะเน้นในสันติภาพระดับบุคคลและสันติภาพระหว่างบุคคล

สันติภาพระดับบุคคล หมายถึง สภาพที่ไม่มี ความขัดแย้งในตนเอง คือเป็นผู้ที่มีจิตใจสงบ

สันติภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การสามารถลดความขัดแย้งโดยสันติวิธีและบุคคลสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนวัดสระแก้ว อำเภอมะนัง จังหวัดนครราชสีมา

เจตคติทางสันติภาพ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือความพร้อมของจิตใจในการที่จะตอบสนองหรือแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อภาวะการมีสันติภาพในระดับบุคคลและสันติภาพระหว่างบุคคล ซึ่งครอบคลุมเจตคติต่อพฤติกรรมตามกิจกรรมที่จัดขึ้น 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมการแสดงแบบอย่างที่ดี กิจกรรมการปรับพฤติกรรม กิจกรรมการลดความขัดแย้งในตนเองระหว่างบุคคล กิจกรรมการสร้างเสริมคุณธรรมหลัก และกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจ ความยินดีและเต็มใจที่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพ โดยกำหนดเป็นคะแนน

การประเมินตนเองตามการรับรู้ของตนเอง หมายถึง การวัดหรือการตีค่าระดับความรู้สึก หรือการประพฤติปฏิบัติในพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยตนเองว่าอยู่ในระดับใดโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมาประเมิน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาในแนวทางของสันติภาพ เพื่อความสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
2. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านสันติศึกษา ด้านหลักสูตรและด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและศึกษาคู่มือการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรมของครูประถมศึกษาและคู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. เข้าร่วมสัมมนาในการจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพ การสัมมนาเกี่ยวกับการสร้างสันติธรรมในสังคมไทย และเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสัมมนาระดับนานาชาติเกี่ยวกับสันติภาพที่ทบวงมหาวิทยาลัยจัดขึ้น
4. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 4 ชุดคือ
 - 4.1 แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพ จำนวน 15 แผน
 - 4.2 แบบวัดเจตคติทางสันติภาพ จำนวน 25 ข้อ
 - 4.3 แบบประเมินตนเองตามการรับรู้ของตนเอง จำนวน 30 ข้อ
 - 4.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน จำนวน 30 ข้อ
5. เลือกโรงเรียนและกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
6. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 4 ชุด เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน เพื่อตรวจสอบ พิจารณาความเหมาะสมระหว่างกิจกรรม จุดประสงค์ และภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร แล้วนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง นำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

7. นำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการสอบก่อนทำการทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบวัดเจตคติทางสันติภาพ และแบบประเมินตนเองตามการรับรู้ของตนเอง แล้วจึงดำเนินการทดลองตามแผนการจัดกิจกรรมทั้ง 15 แผน ในระยะเวลา 3 เดือน หลังจากสอนตามแผนการจัดกิจกรรมทั้ง 15 แผนแล้ว ผู้วิจัยทำการสอบหลังการทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบวัดเจตคติทางสันติภาพและแบบประเมินตนเองตามการรับรู้ของตนเอง และใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน
8. นำผลการประเมินตนเองตามการรับรู้ของตนเอง แบบสอบถามความพึงพอใจและแบบวัดเจตคติทางสันติภาพ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
9. นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ เปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง (Pre-test, Post-test) โดยใช้ค่าที (t-test)
10. นำผลการวิเคราะห์มาสรุปและอภิปรายผล

ความจำกัดในการวิจัย

การทดลองจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพ เป็นเรื่องใหม่และละเอียดลึกซึ้ง ซึ่งต้องการเวลามากสำหรับการปลูกฝังให้เกิดเจตคติทางสันติภาพขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีเวลาทำการทดลองครั้งนี้นาน 3 เดือนหรือ 1 ภาคเรียน ซึ่งถ้าได้ใช้เวลานานถึง 1 ปี จะเห็นผลชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ในการที่จะส่งเสริมเจตคติทางสันติภาพให้นักเรียนเป็นคนรักสันติ เป็นผู้มีสันติสุขในตนเอง และเป็นผลต่อเนื่องให้เกิดความสงบสุขในสังคม ตลอดจนสนองความต้องการขององค์กรทางการศึกษาในการแสวงหาแนวทางสร้างเสริมและธำรงรักษาเพื่อสันติภาพ โดยปลูกฝังเจตคติทางสันติภาพตั้งแต่ในวัยประถมศึกษา